

ระบบการศึกษาในปัจจุบัน

๒.๑ สถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษา

เดิมการศึกษาตั้งแต่ระดับปริญญาตรีขึ้นไปรัฐเป็นผู้ดำเนินการ จึงเกิด
ทบวงมหาวิทยาลัยของรัฐ มีหน้าที่ควบคุมดูแลการดำเนินงานของสถาบันอุดมศึกษาของ
รัฐ เนื่องจากสถาบันอุดมศึกษาของรัฐมีขีดจำกัดในการรับนักศึกษาเข้าเรียนต่อ จึง
เห็นได้ว่าแม้รัฐพยายามขยายการรับนักศึกษาระดับอุดมศึกษาเพิ่มขึ้น แต่ก็ยังไม่สามารถ
สนองความต้องการของประชาชนได้อย่างพอเพียง จึงเปิดโอกาสให้เอกชนเข้ามาช่วย
ดำเนินการในระดับอุดมศึกษาบ้าง แต่ก็ยังอยู่ในความดูแลของรัฐ (๑) จึงเปลี่ยนชื่อ
ทบวงมหาวิทยาลัยของรัฐเป็นทบวงมหาวิทยาลัย ดูแลสถาบันอุดมศึกษาทั้งของรัฐและ
เอกชน

สถาบันอุดมศึกษาของรัฐที่สังกัดทบวงมหาวิทยาลัยในปัจจุบันมี ๑๓ สถาบัน

คือ (๑)

๑. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
๒. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
๓. มหาวิทยาลัยขอนแก่น
๔. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
๕. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
๖. มหาวิทยาลัยมหิดล
๗. มหาวิทยาลัยรามคำแหง
๘. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
๙. มหาวิทยาลัยศิลปากร
๑๐. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

๑๑. สถาบันเทคโนโลยีการเกษตร
๑๒. สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ
๑๓. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

สถาบันอุดมศึกษาข้างต้นส่วนใหญ่เปิดสอนในระดับปริญญาตรีและสูงกว่าปริญญาตรี ยกเว้นมหาวิทยาลัยขอนแก่น มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ และสถาบันเทคโนโลยีการเกษตร ที่เปิดสอนแค่ระดับปริญญาตรี ส่วนสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์สอนในระดับปริญญาโท

สถาบันอุดมศึกษาของเอกชนที่สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ปัจจุบันมี ๑๐ สถาบัน คือ (๑)

๑. วิทยาลัยการค้า
๒. วิทยาลัยกรุงเทพ
๓. วิทยาลัยเกริก
๔. วิทยาลัยเทคนิคสยาม
๕. วิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย
๖. วิทยาลัยพายัพ
๗. วิทยาลัยศรีปทุม
๘. วิทยาลัยแสงธรรม
๙. วิทยาลัยอัสสัมชัญบริหารธุรกิจ
๑๐. วิทยาลัยเอเชียอาคเนย์

นอกจากนี้ยังมีสถาบันการศึกษาอื่น ๆ อีกที่เปิดสอนระดับอุดมศึกษา แต่ไม่ใ้สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย เช่น วิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา เปิดสอนถึงระดับปริญญาตรี แต่สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ฯลฯ

๒.๒ ระบบการศึกษา

ระบบการศึกษามีอยู่ ๒ ระบบคือ

ก. ระบบชั้นปี เป็นระบบการศึกษาซึ่งวางหลักสูตรการศึกษาไว้แน่นอนเป็นรายปี ตลอดโปรแกรมการศึกษา ผู้เรียนจะต้องเรียนครบทุกวิชาในหลักสูตรการศึกษา แต่ละปีจึงจะขึ้นชั้นปีถัดไปได้ เสมือนว่าทุกวิชาในปีที่ผ่านมาเป็น prerequisite ของวิชาในปีถัดไปตามลำดับ

ข. ระบบหน่วยกิต วางหลักสูตรการศึกษาเป็นรายภาคตลอดโปรแกรมการศึกษา แบ่งปีการศึกษาหนึ่ง ๆ ออกเป็น ๒ ภาคการศึกษา คือ ภาคต้นและภาคปลาย และอาจมีภาคฤดูร้อนด้วย การวัดผลการศึกษาจะกระทำเป็นรายวิชา ผู้เรียนสามารถเรียนรายวิชาชั้นปีที่สูงกว่าได้ ถ้ามานวิชา prerequisite ของวิชานั้นแล้ว ทำให้เวลาที่ใช้ในการศึกษาจนสำเร็จตามหลักสูตรมีระยะเวลาสั้นกว่าการศึกษาในระบบชั้นปี เพราะผู้เรียนมีสิทธิเลือกเรียนวิชาต่าง ๆ ได้ตามความสามารถและสติปัญญาของตนเอง และมีอิสระในการเลือกเรียนรายวิชาต่าง ๆ ตามโปรแกรมการศึกษา

ปัจจุบันสถาบันการศึกษามากกว่าครึ่งมีระบบการศึกษาเป็นแบบระบบหน่วยกิต เช่น จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฯลฯ แต่ยังมีบางสถาบันใช้การศึกษาระบบชั้นปี เช่น มหาวิทยาลัยมหิดล

๒.๓ การวัดผลการศึกษา

การวัดผลการศึกษาแบ่งออกเป็น ๒ ประเภทคือ

ก. การวัดผลเป็นเปอร์เซ็นต์ จะกำหนดคะแนนมาตรฐานเป็นเกณฑ์ตัดสิน เช่น การศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรีใช้ ๕๐ % เป็น passing grade ถ้าได้คะแนนสูงกว่า ๕๐ % คิดเป็นสอบได้ ต่ำกว่า ๕๐ % เป็นสอบตก ระดับปริญญาตรีใช้ ๖๐ % เป็น passing grade ระดับปริญญาโทใช้ ๗๐ % เป็น passing grade

ข. การวัดผลเป็นตัวอักษรแทนคะแนน (letter grade) การวัดผลแบบนี้จะใช้กำหนดตัวอักษรบอกลำดับชั้นของคะแนนแตกต่างกันไปหลายแบบ เช่น

๑. กำหนดตัวอักษรเป็น GOOD (G), PASS (P), FAIL (F) วิชาที่สอบได้ G, P ถือว่าเป็นสอบได้ ถ้าได้ F ถือว่าเป็นสอบตก เช่น มหาวิทยาลัยรามคำแหง

๒. กำหนดเป็น A, B, C, D, F หรือระบบ ๔ โดยคิดแต้มของตัวอักษรแต่ละตัวเป็น ๔, ๓, ๒, ๑, ๐ ตามลำดับ ใช้แต้มเฉลี่ยสะสม (cumulative grade point average) ๒.๐๐ เป็น passing grade เช่น จุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย^(๓) ฯลฯ

๓. กำหนดเป็น A, B⁺, B, C⁺, C, D⁺, D, F คิดแต้มเป็น ๔.๐, ๓.๕, ๓.๐, ๒.๕, ๒.๐, ๑.๕, ๑.๐, ๐.๐ ตามลำดับ ใช้แต้มเฉลี่ยสะสม ๒.๐๐ เป็น passing grade เช่น มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ฯลฯ

๔. กำหนดเป็น A, A⁻, B⁺, B, B⁻, C⁺, C, D, F คิดแต้มเป็น ๔.๐๐, ๓.๖๗, ๓.๓๓, ๓.๐๐, ๒.๖๗, ๒.๓๓, ๒.๐๐, ๑.๐๐, ๐.๐๐ ตามลำดับ เช่น มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ฯลฯ

โดยปกติระบบการศึกษาแบบชั้นปี ใช้การวัดผลการศึกษาเป็นแบบเปอร์เซ็นต์ของวิชาต่าง ๆ ที่สอบเมื่อสิ้นสุดปีการศึกษา ถ้าแต่ละวิชาสอบได้เกิน passing grade ก็ไต่ชั้นขึ้นไปได้ ถ้าสอบได้ต่ำกว่า passing grade ก็จะมีการสอบแก้ตัว ถ้ายังสอบตกอีกก็ต้องเรียนวิชานั้นใหม่เป็นการซ้ำชั้นอีก ๑ ปี ยกเว้นวิชาที่ไต่คะแนนเกินกว่าที่กำหนด เช่น ไต่คะแนนเกิน ๖๕% หรือ ๗๕% ขึ้นไป ถ้าซ้ำชั้นติดต่อกันถึง ๒ ปี ก็จะพ้นสภาพการศึกษา เมื่อเรียนครบทุกชั้นปีตามโปรแกรมการศึกษาก็สำเร็จการศึกษา ในระดับปริญญาตรีใช้เกณฑ์การไต่คะแนนตั้งแต่ ๘๐% ขึ้นไปจะได้รับปริญญาเกียรตินิยมอันดับสอง ตั้งแต่ ๘๖% ขึ้นไปได้รับปริญญาเกียรตินิยมอันดับ ๑

ระบบการศึกษาแบบหน่วยกิตวัดผลการศึกษาเป็น letter grade ของแต่ละรายวิชา นำไปคิดแต้มเฉลี่ยรายภาค ถ้า F วิชาใดถือว่าตกไม่มีการสอบแก้ตัวต้องลงทะเบียนเรียนวิชานั้นใหม่เป็นรายวิชาไป พร้อมทั้งเรียนวิชาของภาคหรือปีการศึกษาถัดไปได้ ดังนั้นจะไม่มี การซ้ำชั้นเรียน แต่เรียนซ้ำเป็นรายวิชา

การพ้นสภาพการศึกษาจะแตกต่างกันไปแล้วแต่สถาบันการศึกษาแต่ละแห่ง เช่น จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยกำหนดว่าถ้าสอบได้แต้มเฉลี่ยสะสมต่ำกว่า ๑.๕๐ จะพ้นสภาพนิสิต ถ้าได้แต้มเฉลี่ยสะสมน้อยกว่า ๒.๐๐ จะมีสภาพพิพาทพิทและจำกัดหน่วยกิต

ในการลงทะเบียนเรียนในภาคถัดไป นิสิตระหว่างวิทยาที่ทดสอบได้แต้มเฉลี่ยสะสม
 ต่ำกว่า ๑.๘๐ เป็นเวลา ๒ ภาคการศึกษาปกติติดต่อกันจะพ้นสภาพนิสิต นิสิตที่ได้รับ
 วิทยาที่ ๔ ภาคการศึกษาปกติติดต่อกันแล้วยังไม่พ้นสภาพวิทยาที่ ๓ จะพ้นสภาพนิสิต
 นิสิตระหว่างวิทยาที่ ๓ จะต้องสอบให้ได้แต้มเฉลี่ยสะสมไม่ต่ำกว่า ๒.๐๐ จึงจะพ้นสภาพ
 วิทยาที่ ๓ (๓)

การให้ปริญญาเกียรตินิยมในระดับปริญญาตรี มีการพิจารณาแต้มเฉลี่ย
 สะสมแตกต่างกันไปแต่ละสถาบัน เช่น จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยให้ปริญญาเกียรตินิยม
 อันับสองเกณฑ์ที่แต้มเฉลี่ยสะสมตั้งแต่ ๓.๒๕ ขึ้นไป ให้ปริญญาเกียรตินิยมอันับ
 หนึ่งเกณฑ์ที่แต้มเฉลี่ยสะสมตั้งแต่ ๓.๖๐ ขึ้นไป (๓) ฯลฯ

นอกจากนี้ยังมีสถาบันการศึกษาย่างแจ้งใช้ระบบการศึกษาแบบชั้นปี แต่มี
 การวัดผลการศึกษาแบบ letter grade เช่น มหาวิทยาลัยมหิดล ดังนั้นจะเห็น
 ได้ว่าระบบการศึกษาและการวัดผลไม่ขึ้นต่อกัน

๒.๔ หลักสูตรการศึกษา

เนื่องจากสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษามีจำนวนมาก แต่ละแห่งมีหลัก
 สูตรการศึกษาแตกต่างกันออกไป จึงจะพิจารณาเฉพาะหลักสูตรของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยา
 ลัยเป็นตัวอย่างเท่านั้น

ปัจจุบันจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยประกอบด้วย ๑๕ คณะ ๑๒๖ แผนกวิชา
 ๕ สถาบันวิจัย และ ๒ สถาบันสมทบ ซึ่งหน่วยงานเหล่านี้เกี่ยวข้องกับหลักสูตรการศึกษา
 ดังนี้

มีบริการการสอนในระดับต่ำกว่าปริญญาตรีและระดับปริญญาตรี ซึ่งดำเนินการ
 การโดยคณะต่าง ๆ ๑๔ คณะ มีแผนกวิชารวมทั้งสิ้น ๑๒๖ แผนกวิชาผลิตบัณฑิตระดับ
 ปริญญาตรี ๘๓ สาขาวิชา และมีบัณฑิตวิทยาลัย ซึ่งมีฐานะเทียบเท่าคณะทำหน้าที่ประสาน
 งานการสอนในระดับประกาศนียบัตรชั้นสูงและระดับสูงกว่าปริญญาตรี แต่หน้าที่การสอน
 ยังดำเนินการโดยคณะต่าง ๆ ผลิตบัณฑิตระดับประกาศนียบัตรชั้นสูง ๑๗ สาขาวิชา
 ระดับปริญญาโท ๖๕ สาขาวิชา ระดับปริญญาเอก ๒ สาขาวิชา นอกจากนี้ยังมีสาขา

วิชาอื่น ๆ ที่มีได้เป็นวิชาเอกในการผลิตบัณฑิต แต่เป็นสาขาวิชาที่เสริมหรือประกอบสาขาวิชาที่ผลิตบัณฑิตอีกหลายสาขา

ตารางที่ ๑ ตารางแสดงจำนวนแผนกวิชา สาขาวิชาและปริญญาบัตรของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปี ๒๕๒๐ (๔)

หน่วยงาน	จำนวนแผนกวิชา	จำนวนสาขาวิชา	ปริญญาตรี	ปริญญาโท	ปริญญาเอก	ประกาศนียบัตรชั้นสูง
๑. คณะครู ศาสตร์	๑๑	หลักสูตร ๒ ปี ๔ ๔ ปี ๕	๔	๑๕	๑	-
๒. คณะทันต แพทย- ศาสตร์	๑๖	๔	หลักสูตร ๔ ปี ๑ ๖ ปี ๑	-	-	๔
๓. คณะนิติ ศาสตร์	๕	ไม่แยก	๑	๑	-	-
๔. คณะนิเทศ ศาสตร์	๔	๔	๔	-	-	-
๕. คณะพาณิชย ศาสตร์และ การบัญชี	๕	๑๔	๑๒	๓	-	๑
๖. คณะแพทย ศาสตร์	๒๐	๑๑	หลักสูตร ๔ ปี ๒ ๖ ปี ๑	-	-	๑๑
๗. คณะ เกษัต ศาสตร์	๑๐	ไม่แยก	๑	๔	-	-

หน่วยงาน	จำนวน แผนกวิชา	จำนวน สาขาวิชา	ปริญญาตรี	ปริญญาโท	ปริญญาเอก	ประกาศนียบัตร ชั้นสูง
๘. คณะรัฐ ศาสตร์	๔	๓	๔	๕	-	-
๙. คณะวิทยา ศาสตร์	๑๒	๑๖	๑๖	๕	-	-
๑๐. คณะวิศวะ กรรม- ศาสตร์	๑๑	๑๑	๑๐	๔	-	๑
๑๑. คณะเศรษฐ ศาสตร์	๕	๖	๕	๑	-	-
๑๒. คณะสถา ปัตยกรรม ศาสตร์	๔	๕	๒	๓	-	-
๑๓. คณะสัตว แพทย- ศาสตร์	๔	๓	หลักสูตร ๔ ปี ๑ ๖ ปี ๑	-	-	-
๑๔. คณะอักษร ศาสตร์	๑๐	๑๕	๑๒	๑๑	๑	-
รวม	๑๒๖	๑๑๑	๘๓	๖๘	๒	๑๓

หลักสูตรปกติของระดับปริญญาตรีจะรับผู้จบ ม.ศ. ๕ เข้ามาศึกษาต่อตามสาขาวิชาอีก ๔ ปี หรือ ๖ ปี และให้ปริญญาบัตรตามสาขาวิชานั้น สำหรับคณะครุศาสตร์ยังมีหลักสูตร ๒ ปี และหลักสูตร ๑ ปี ให้ปริญญาครุศาสตร์บัณฑิตและอนุปริญญาครุศาสตร์ ตามลำดับ รับผู้จบปริญญาสาขาอื่นหรืออนุปริญญาที่ไม่ใช่ครูและผู้จบชั้นปีที่ ๓ คณะอื่นของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และคณะวิศวกรรมศาสตร์มีการให้ปริญญาที่ ๒ โดยรับผู้จบปริญญาวิศวกรรมศาสตร์จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยสาขาอื่นมาเรียนเพิ่มเติมในอีกสาขาหนึ่ง โดยกำหนดความต้องเรียนเพิ่มไม่น้อยกว่า ๒๔ หน่วยกิตอีกด้วย

นอกจากนี้บางคณะยังมีหลักสูตรพิเศษเปิดบริการแก่บุคคลภายนอกอีกด้วย เช่น คณะวิศวกรรมศาสตร์มีหลักสูตรพิเศษให้ผู้มีพื้นความรู้และประสบการณ์ด้านช่างเข้าอบรม โดยให้วุฒิบัตรเป็นรายวิชา รับผู้จบ ม.ศ.๕ สาขาวิทยาศาสตร์ โดยกำหนดเปิดหลักสูตรพิเศษปีละ ๒ ครั้ง ในเดือนเมษายนและตุลาคม เรียนทั้งสิ้น ๓๐ ชั่วโมง แต่เนื้อหาแนวสัງเขปรายวิชาจะแตกต่างไปจากหลักสูตรปกติ

หลักสูตรระดับปริญญาโทและประกาศนียบัตรชั้นสูงจะรับผู้จบปริญญาตรีสาขาต่าง ๆ ตามความต้องการของบัณฑิตวิทยาลัย และหลักสูตรปริญญาเอกรับผู้จบปริญญาโทมาก่อน

นอกจากคณะต่าง ๆ ที่กำหนดหลักสูตรปกติแล้ว ยังมีสถาบันวิชาการชั้นสูงซึ่งไม่ทำการผลิตบัณฑิตโดยตรง แต่มีหน้าที่ทำการวิจัย สอนอบรมและให้บริการทางวิชาการแก่สาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง และให้ความร่วมมือแก่แผนกวิชาต่าง ๆ คือ

๑. สถาบันประชากรศาสตร์
๒. สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์การแพทย์
๓. สถาบันวิจัยสภาวะแวดล้อม
๔. สถาบันวิจัยสังคม
๕. สถาบันภาษา

ส่วนสถาบันสมทบเป็นสถาบันการศึกษาของหน่วยราชการอื่น แต่อยู่ในเครือของมหาวิทยาลัยในการอนุมัติปริญญาบัตรและประกาศนียบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษา มี

๑. สถานศึกษาเคมีปฏิบัติ เป็นสถาบันการศึกษาของกรมวิทยาศาสตร์
กระทรวงอุตสาหกรรม

๒. วิทยาลัยพยาบาลกาชาดไทย เป็นสถาบันการศึกษาของสภากาชาด
ไทย

สถาบันเหล่านี้มีหลักสูตรของตนเอง ไม่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรของคณะต่างๆ
ในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

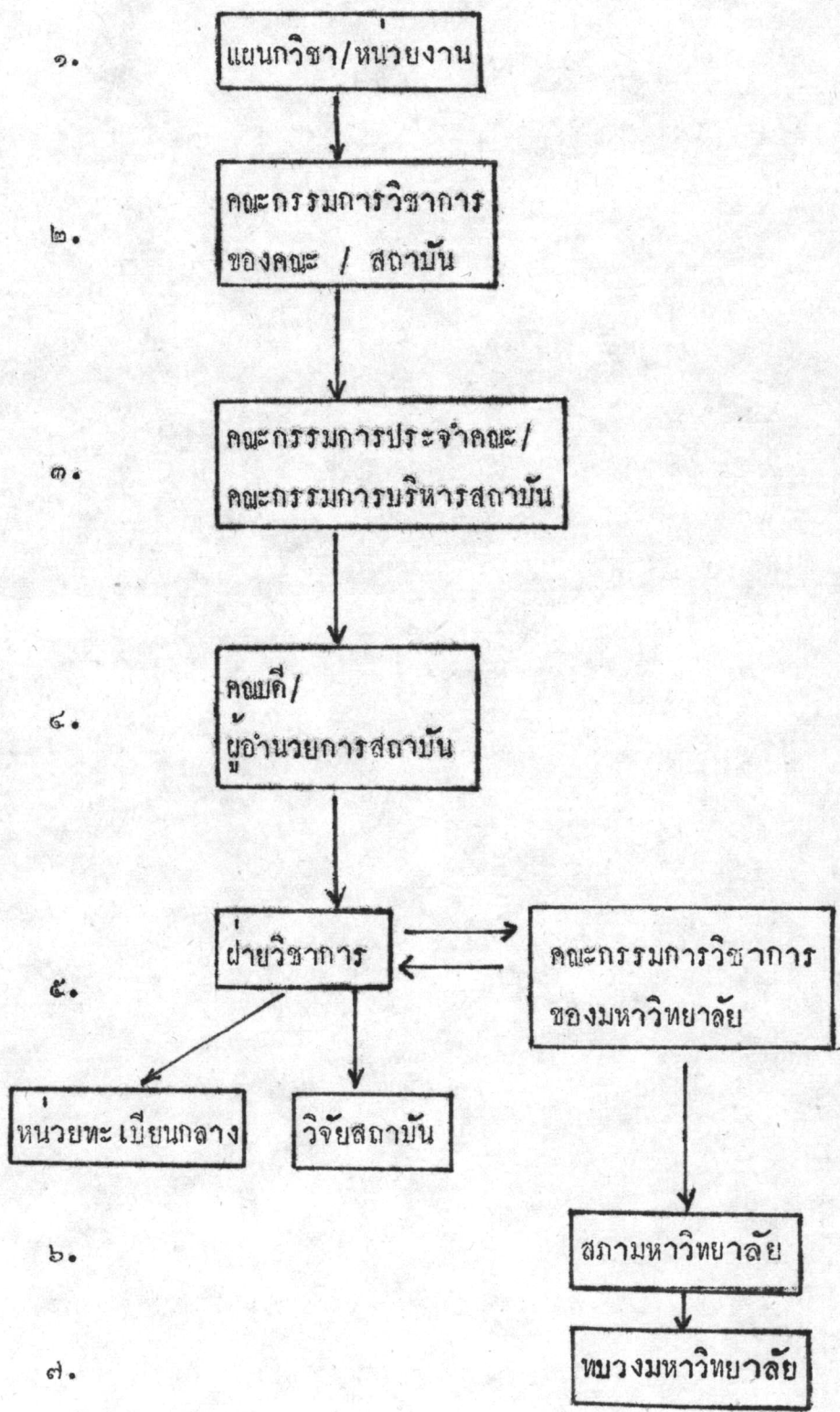
ในการทำการวิจัยนี้ ผู้วิจัยจะสนใจ เฉพาะ เนื้อหาแนวสังเขปรายวิชาของ
แต่ละรายวิชาที่อยู่ในหลักสูตรปกติของคณะต่างๆ เท่านั้น

๒.๕ หลักการและขั้นตอนเกี่ยวกับการเสนอหลักสูตร

การเสนอหลักสูตรเป็นเรื่องเกี่ยวข้องกับหน่วยงาน ๒ หน่วยงานคือ
ระหว่างสถาบันการศึกษาและทบวงมหาวิทยาลัย หลักสูตรที่เสนอจากสถาบันการศึกษา
ไปยังทบวงมหาวิทยาลัยจะมี ๒ ประเภทคือ หลักสูตรใหม่ และหลักสูตรปรับปรุงใหม่
หลักสูตรใหม่คือหลักสูตรที่ยังไม่เคยมีอยู่ในสถาบันศึกษานั้นมาก่อน แต่มีความต้อง
การของสังคมและความพร้อมของสถาบันในการจะดำเนินการสอน ส่วนหลักสูตรปรับ
ปรุงใหม่เป็นหลักสูตรที่มีอยู่เดิมแล้ว แต่มีการเปลี่ยนแปลงเนื้อหาหรือรายละเอียด
บางส่วน ดังนั้นขั้นตอนการเสนอหลักสูตรทั้ง ๒ แบบนี้จะแตกต่างกันไปบ้าง สำหรับ
เรื่องหลักสูตรของสถาบันการศึกษาของรัฐและ เอกชนยังมีความแตกต่างกันในเรื่องอิสระ
ของการตั้งหลักสูตร สถาบันการศึกษาของรัฐสามารถวางโครงการเสนอหลักสูตรต่าง ๆ
ได้เองแล้วเสนอเรื่องมาให้ทบวงมหาวิทยาลัยพิจารณา ส่วนสถาบันการศึกษาเอกชน
ต้องมีเจ้าหน้าที่ของทบวงมหาวิทยาลัย เข้าไปช่วยควบคุมแนะนำในการทำหลักสูตรและ
มีการติดตามมาตรฐานการศึกษาอยู่ตลอดเวลา

ในที่นี้จะใช้หลักการและขั้นตอนการเสนอหลักสูตรของจุฬาลงกรณ์มหาวิท
าลัย ซึ่งมีดังนี้ คือ

๒.๕.๑ หลักสูตรใหม่ มีขั้นตอนภายในมหาวิทยาลัย ดังนี้ (๕)

รูปที่ ๒.๑ แผนผังขั้นตอนการเสนอหลักสูตรใหม่ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

๑. แผนกวิชาหรือหน่วยงานต้นเรื่องเสนอเรื่องมายังกรรมการวิชาการของคณะหรือสถาบัน โดยเสนอรายละเอียดของหลักสูตรที่จะขอเปิดใหม่ เช่น ความต้องการของประเทศในสาขานั้น ความพร้อมของสถาบัน เช่น บุคลากร ตำราเรียน อุปกรณ์การศึกษา ฯลฯ ข้อปรัญญา หลักสูตร แนวสังเขปรายวิชาต่าง ๆ ฯลฯ ซึ่งควรจะกำหนดไว้ในแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา

๒. คณะกรรมการวิชาการของคณะ/สถาบันพิจารณาและ เสนอกรรมการประจำคณะ/คณะกรรมการบริหารสถาบันพิจารณาและรับทราบ

๓. คณะกรรมการประจำคณะ/คณะกรรมการบริหารสถาบันพิจารณา

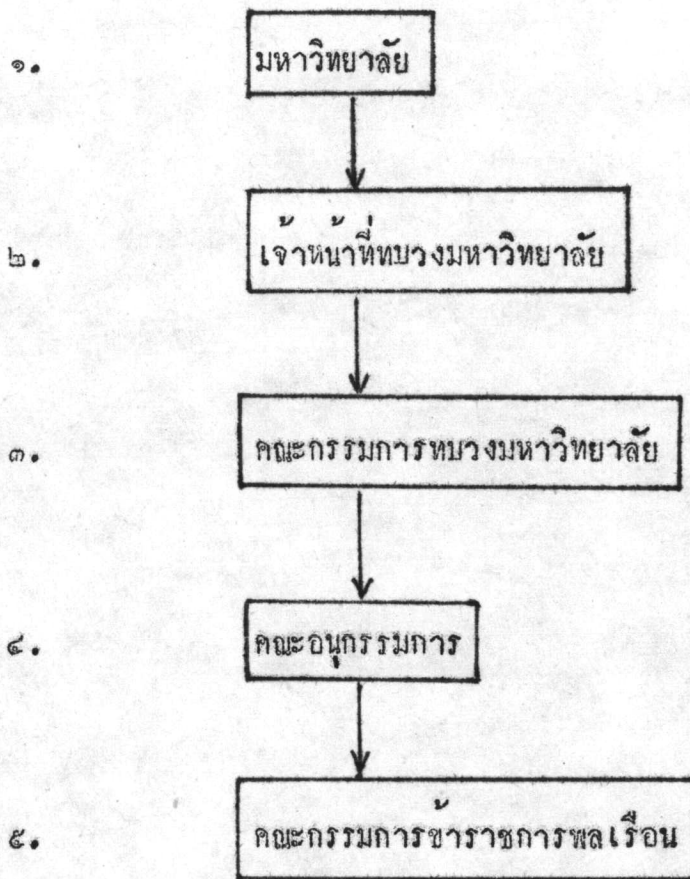
๔. คณบดี/ผู้อำนวยการสถาบันเสนอเรื่องมายังฝ่ายวิชาการ

๕. ฝ่ายวิชาการอาจพิจารณาเองในเรื่องที่เห็นเป็นการเปลี่ยนแปลงเพียงเล็กน้อย หรือฝ่ายวิชาการเสนอคณะกรรมการวิชาการของมหาวิทยาลัยพิจารณาในเรื่องที่เป็นนโยบายหรือเรื่องเปลี่ยนแปลงที่สำคัญและแจ้งผลการพิจารณาไปยังคณะ/สถาบันที่เกี่ยวข้อง หน่วยทะเบียนกลางและวิจัยสถาบันอีกด้วย

๖. สภามหาวิทยาลัย ซึ่งประกอบด้วยนายกสภามหาวิทยาลัย อธิการบดี รองอธิการบดี คณบดีทุกคณะ หัวหน้าแผนกอิสระและกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ๔-๕ คน พิจารณาเป็นขั้นสุดท้าย

๗. ส่งเรื่องต่อไปยังทบวงมหาวิทยาลัย

ขั้นตอนภายในทบวงมหาวิทยาลัย คือ

รูปที่ ๒.๒ แผนผังขั้นตอนการพิจารณาหลักสูตรของทบวงมหาวิทยาลัย

๑. มหาวิทยาลัยส่งเรื่องไปยังทบวงมหาวิทยาลัย โดยมีรายละเอียดต่างๆ ของโครงสร้างหลักสูตร เช่น ชื่อหลักสูตรทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ชื่อปริญญา หน่วยงานรับผิดชอบ วัตถุประสงค์ อุปกรณ์การศึกษา งบประมาณ ฯลฯ จำนวน ๖๐ ชุด สำหรับหลักสูตรระดับปริญญาตรี จำนวน ๒๐ ชุด สำหรับหลักสูตรปริญญาโท/เอก และต้องมีสำเนาหลักฐานรายงานการประชุมสภามหาวิทยาลัยเกี่ยวกับการให้ความเห็นชอบนั้น ๆ แนบไปด้วย

๒. เจ้าหน้าที่ทรวงมหาวิทยาลัยพิจารณาวิเคราะห์เบื้องต้นว่าเป็นหลัก
สูตรที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาหรือไม่ ถ้าไม่อยู่ในแผนนี้ มหา
วิทยาลัยต้องมีคำสั่งแจงเหตุผลและความจำเป็นเร่งด่วนที่ต้องเปิดหลักสูตรนี้มาด้วย

๓. ทรวงมหาวิทยาลัยมีคณะกรรมการชุดหนึ่ง ประกอบด้วย

- ๑. รองนายกรัฐมนตรี เป็น ประธาน
- ๒. ปลัดทรวงมหาวิทยาลัย เป็น เลขานุการ
- ๓. เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ เป็น กรรมการ
- ๔. เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ เป็น กรรมการ
- ๕. เลขาธิการคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน เป็น กรรมการ
- ๖. ผู้อำนวยการสำนักงานประมาณ เป็น กรรมการ
- ๗. ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ เป็น กรรมการ

และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิอีก ๕ ท่าน พิจารณาแล้วเห็นชอบในหลักการ
จะดำเนินการแต่งตั้งคณะอนุกรรมการ ซึ่งจะเป็นผู้ทรงคุณวุฒิทางสาขาต่าง ๆ พิจารณา
หลักสูตรในรายละเอียดต่อไป ถ้ายังไม่เห็นสมควรอนุมัติจะส่งเรื่องกลับไปยังมหาวิทยา
ลัย หรือต้องการให้แก้ไขรายละเอียดส่วนใดบ้างก็จะส่งกลับไปให้แก้ไข แต่ถ้ามีการ
แก้ไขเพียงเล็กน้อย เช่น เปลี่ยนชื่อ หรือรายละเอียดบางส่วนที่ไม่กระทบกระเทือน
เนื้อหาทั้งหมดก็อาจแก้ไขได้เลย และเสนอไปยังรัฐมนตรีว่าการทรวงมหาวิทยาลัย
เพื่อพิจารณาอนุมัติ

๕. ในการดำเนินการขั้นสุดท้าย ทรวงมหาวิทยาลัยจะส่งหลักสูตรที่ผ่าน
การอนุมัติแล้วไปยังคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนเพื่อพิจารณารับรองวุฒิ แจงผล
มายังทรวงมหาวิทยาลัย และให้มหาวิทยาลัยทราบเพื่อดำเนินการต่อไป

๒.๕.๒ หลักสูตรปรับปรุงใหม่ มีขั้นตอนภายในมหาวิทยาลัยเหมือน
หลักสูตรใหม่ เมื่อเสนอเรื่องถึงทรวงมหาวิทยาลัยจะแยกเป็น ๒ ระดับ คือ ถ้าเป็น
ระดับปริญญาโท/เอก การขอปรับปรุงหลักสูตรใหม่จะมีขั้นตอนการดำเนินงานเหมือน
การเสนอหลักสูตรใหม่ทุกประการ แต่ถือเป็นหลักสูตรปรับปรุงใหม่ของระดับปริญญาตรี

เมื่อเจ้าหน้าที่วิเคราะห์ว่าสอดคล้องกับกฎเกณฑ์แล้ว จะเสนอผ่านคณะกรรมการทบวงมหาวิทยาลัยไปยัง ก.พ. โดยไม่ต้องตั้งคณะอนุกรรมการพิจารณาอีกครั้ง ซึ่งการแก้ไขปรับปรุงใหม่นี้ ถ้าแก้ไขเพียงเล็กน้อยไม่กระทบกระเทือนถึงโครงสร้างหลักสูตรเดิม ทบวงมหาวิทยาลัยจะเสนอไปยัง ก.พ. ทราบไต่ถามที่ แต่ดำเนินการแก้ไขปรับปรุงมาก ทบวงมหาวิทยาลัยจะดำเนินการ เช่นเดียวกับการเสนอขอหลักสูตรใหม่

๒.๖ ปัญหาเกี่ยวกับหลักสูตร

ถ้านำหลักสูตรทั้งหมดของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยมาตรวจดู จะพบว่ามีจำนวนวิชาต่าง ๆ มากถึง ๕๐๐๐ กว่าวิชา มีสาขาวิชาต่าง ๆ มากเกือบทุกสาขา และบางสาขาวิชาที่มีความใกล้เคียงกันมากระหว่างสาขาวิชาในคณะเดียวกันหรือต่างคณะกัน เช่น ถ้าพิจารณาครุราชวิทยาลัยการแพทย์จะพบว่ามี ความซ้ำซ้อนกันในชื่อของแผนกวิชาซึ่งดำเนินการสอนแก่นิสิตภายในคณะของตนเอง

ตารางที่ ๒ แสดงรายชื่อแผนกวิชาซ้ำกันระหว่างคณะต่าง ๆ (๓)

ชื่อแผนกวิชา	คณะ วิทยา ศาสตร์	คณะ แพทย ศาสตร์	คณะ สัตวแพทย์ ศาสตร์	คณะ ทันตแพทย์ ศาสตร์	คณะ เภสัช ศาสตร์
แผนกวิชาตรีวิทย์		✓	✓	✓	✓
แผนกวิชาเภสัชวิทยา		✓	✓	✓	✓
แผนกวิชาศัลยศาสตร์		✓	✓	✓	
แผนกวิชาจุลชีววิทยา	✓	✓		✓	✓
แผนกวิชาชีวเคมี	✓				✓

จึงเกิดปัญหาที่น่าสนใจว่า แม้แต่ชื่อแผนกวิชาซึ่งอยู่ต่างคณะกัน ยังเกิดความซ้ำซ้อนกันได้มากพอสมควร แล้วเนื้อหาแนวสังเขปรายวิชาของวิชาต่าง ๆ ที่แผนกวิชาดำเนินการสอนอยู่ ซึ่งมีจำนวนวิชาอยู่มากมายนั้น จะเกิดความซ้ำซ้อนกันหรือไม่ มากน้อยเพียงใด

ปัญหาอีกประการหนึ่งคือ ระบบบริหารของมหาวิทยาลัยซึ่งคณะแต่ละคณะ เป็นอิสระ พยายามสอนทวิวิชาในคณะโดยไม่พึ่งคณะอื่น แม้แต่กรณีปรับปรุงหลักสูตรใหม่ หรือเปิดหลักสูตรใหม่ก็ไม่ขอรับบริการจากสาขาอื่นในวิชาที่ตนเองต้องการ ซึ่งก่อให้เกิด ปัญหามากมายทั้งด้านค่าใช้จ่าย บุคลากร ฯลฯ

๒.๓ แนวทางในการแก้ไขเรื่องรายวิชาซ้ำซ้อน

จากปัญหาเกี่ยวกับหลักสูตรและหลักเกณฑ์ของทบวงมหาวิทยาลัย ซึ่งบังคับว่า นิสิตทุกคนจะต้องเรียนวิชาพื้นฐานทั่วไปสาขาต่าง ๆ ในลักษณะเดียวกัน จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัยจึงตั้งสถาบันภาษาและโครงการการศึกษาทั่วไปของฝ่ายวิชาการขึ้น โดยมี วัตถุประสงค์จะให้มึบริการการสอนวิชาพื้นฐานซึ่งเป็นวิชาร่วมของนิสิตทุกคน เพื่อจะ ใ้ลดความซ้ำซ้อนของจำนวนวิชา ค่าใช้จ่ายต่าง ๆ และเพื่อมาตรฐานการศึกษาจะได้อ อยู่ในเกณฑ์เดียวกัน โดยให้สถาบันภาษาทำหน้าที่บริการการสอนเกี่ยวกับภาษาอังกฤษ แก่นิสิต จัดหาวัสดุอุปกรณ์การสอน วัสดุและประเมินผลการสอนระดับต่าง ๆ บริการ วิจัยเกี่ยวกับการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ ช่วยลดบุคลากร วัสดุอุปกรณ์ในการสอน ภาษาอังกฤษประเภทต่าง ๆ ตามความต้องการของสาขาวิชา แผนกวิชาและคณะ (๓) ส่วนโครงการการศึกษาทั่วไปมีฐานะเป็นโครงการตามแผนพัฒนาการศึกษาระยะที่ ๔ โครงการพัฒนาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (พ.ศ. ๒๕๒๐-๒๕๒๔) เป็นหน่วยบริการสอน สังกัดฝ่ายวิชาการ โดยจะบริการการสอนทางวิชาการศึกษาทั่วไป ยกเว้นหมวดภาษา เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้กว้าง และไกลนอกเหนือไปจากความรู้ในสาขาวิชาชีพ (๒)

จะเห็นได้ว่าสถาบันภาษาและโครงการการศึกษาทั่วไป ช่วยลดความ ซ้ำซ้อนในด้านวิชาพื้นฐาน แต่วิชาแกนหรือวิชาอื่น ๆ ที่เหลืออยู่อีกเป็นจำนวนมากก็ยง อาจมีความซ้ำซ้อนกันอยู่ จึงควรมีมาตรการในการแก้ไขปัญหาเหล่านี้ให้หมดสิ้นไป โดย พิจารณาแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นเมื่อพบปัญหาเรื่องรายวิชาซ้ำซ้อนระหว่างคณะต่างๆ ซึ่งอาจวางแนวทางในการปฏิบัติเรื่องรายวิชาซ้ำซ้อน ดังต่อไปนี้ คือ

๑. ในการจัดทำหลักสูตรใหม่หรือปรับปรุงหลักสูตรเดิมในรายวิชาที่มี
 ขอบข่ายแนวส้งเขปรายวิชาซ้ำซ้อนกัน ควรจะได้มีการปรึกษารวมกันระหว่างคณะเจ้า
 ของหลักสูตรและคณะเจ้าของวิชาว่ามีเนื้อหาหรือวัตถุประสงค์ของรายวิชาใกล้เคียง
 กันมากน้อยเพียงใด ถ้าใกล้เคียงกันอาจจะดูจำนวนนิสิตที่เข้ามาเรียนรวมกันได้หรือไม่
 จะกำหนดมาตรฐานวิชาและการวัดผลอย่างไร ถ้าเนื้อหาแตกต่างกันมากจำเป็นหรือไม่
 ที่จะต้องเปิดวิชาใหม่ อาจจะแก้ไขปรับปรุงวิชาเดิมให้มาเรียนรวมกันได้หรือไม่ ถ้าไม่
 ได้จริง ๆ ถึงจะควรเปิดวิชาใหม่

๒. ประเภทรายวิชาที่มีอยู่ในปัจจุบันและมีความซ้ำซ้อนกัน ให้นำมา
 พิจารณาว่าควรจะมอบให้คณะใดดำเนินการสอนเป็นเจ้าของวิชาไป แล้วนำนิสิตมา
 เรียนรวมกัน หรือจะให้อาจารย์ของแต่ละคณะมาสอนรวมกันโดยสอนเป็นกลุ่มตามความ
 ชำนาญพิเศษเฉพาะหัวข้อวิชาหรือในรูปแบบอื่น ๆ

ในการจะทราบรายวิชาซ้ำซ้อนกันนั้น เรามีวิธีการที่จะกล่าวในบทความต่อไป